

Stockholm 08.03.07

DEN PRAKTISKA TILLÄMPNINGEN AV FORSKNINGEN MÅSTE GES STÖRRE VIKT

Sveriges Arkitekter har tagit del av utredningen Resurser för kvalitet. Sveriges Arkitekter är intresseorganisation för arkitekter, landskapsarkitekter, planeringsarkitekter och inredningsarkitekter med över 10.000 medlemmar motsvarande över 95% av de yrkesverksamma inom samhällsplanering, utbildning, forskning och konsultverksamhet.

Övergripande

Sveriges Arkitekter stöder tanken att värna kvaliteten på högskolans utbildning och forskning genom att öka andelen resultatbaserad finansiering.

Sveriges Arkitekter delar utredarens uppfattning att genomförandet av ett resultatbaserat system bara är meningsfullt om det kombineras med en kraftfull ökat ekonomiskt stöd till utbildning och forskning. Vi föreslår att dagens finansieringsnivå ses som golvet för det nya systemet.

Samtidigt vill vi betona betydelsen av att det utvecklas övergångsregler för att hantera tillfälliga negativa konsekvenser av det nya systemet.

Utbildningen

Arkitektutbildningen omfattar många konstnärliga utbildningsmoment. Detta motiverar att den bör omfattas av en extra lärosätesresurs som står i proportion till andelen konstnärlig undervisning. RUT utgår från att en sådan extra lärosätesresurs endast ska ges till renodlade konsthögskolor och bortser därmed från att arkitektutbildningarna idag får en särskild kompensation för den konstnärliga undervisningen i det statliga anslaget.

Utgångspunkten bör istället vara att återställa arkitektutbildningarnas resurstilldelning på 1993-års nivå på samma sätt som föreslås för övriga konstnärliga utbildningar. Dessutom bör en kompensation ske för de ökade kostnader för teknisk utrustning som följt av den tekniska utvecklingen.

Forskningen

De bibliometriska metoder för mätning av forskningsresultat som RUT föreslår är på många sätt problematiska.

Dels mäter de bara redan etablerade forskningsämnen och ger inget stöd för uppbyggnad av nya ämnen. Detta missgynnar de delar av arkitekturforskningen där det idag inte förekommer någon forskning, men där bl.a. Boverket i sitt yttrande till forskningspropositionen påpekat att det behövs nya satsningar. Det rör inte minst

forskning om metoder för planering och genomförande av hållbart samhällsbyggande.

Traditionellt har dessutom arkitekturforskningen ett starkt fokus på transdisciplinära arbetsmetoder i nära samverkan med forskningens intressenter och andra vetenskaper. Formas påpekar i sin utredning att svensk arkitekturforskning varit internationellt ledande inom många områden och fortfarande håller en hög nivå vid en internationell jämförelse.

Däremot finns det vissa brister i arkitekturforskningens praxis att publicera sina resultat som behöver utvecklas. Men det finns samtidigt en tydlig risk att ett ensidigt fokus på publicering och citering initialt kommer att missgynna arkitekturforskningen på ett sådant sätt att den kan få mycket svårt att återhämta sig även om en bättre praxis för publicering utvecklas. En orsak till detta är att arkitekturforskningen under de senaste 10 åren har drabbats av flera olika nedskärningar. Inte minst har en tidigare mycket omfattande bostadsforskning nästan helt försvunnit. Forskningen har också splittrats i många små enheter utan tillräcklig kritisk massa för att upprätthålla en långsiktigt hållbar kontinuerlig verksamhet.

Här behövs istället initialt en framsynt strategisk satsning på ett för den hållbara samhällsutvecklingen avgörande forskningsområde. Om en sådan satsning ges rätt förutsättningar och spelregler skulle den ha goda förutsättningar att nå excellens och en ledande internationell position. Sverige ligger redan i framkanten inom hållbar stadsutveckling och skulle med en strategisk forskningssatsning kunna uppnå en stark position inom den internationella forskningen. Detta skulle också vara ett bra stöd för de satsningar på teknik- och metodexport inom detta område som regeringen nu gör. Sveriges Arkitekter har i sitt forskningsprogram också lyft fram betydelsen av att samhällsbyggandet ses som en helhet. Först då kan de satsningar som görs inom olika delområden få fullt genomslag.

Det är dessutom ett starkt uttalat önskemål från samhällsbyggnadssektorns aktörer att arkitekturforskningen ska ha hög praktisk relevans. Detta kvalitetskriterium fångas inte av de föreslagna indikatorerna. Här behövs istället mer kvalitativa utvärderingsmetoder som kan mäta forskningens spridningseffekter i samhället och yrkeslivet – som inte har för vana att ange sina källor när de utnyttjar vetenskapliga rön och nya arbetsmetoder.

Ett ensidigt fokus på vetenskaplig publicering kan därför få svårartade negativa konsekvenser för arkitekturforskningens intresse för den praktiska tillämpningen av resultaten, vilket direkt står i strid med ambitionen att utveckla innovationssystem.

Det är dessutom tveksamt om den typ av gestaltande forskning som arkitekturforskning till viss del ska vara betjänas av att bedömas på basis av publicering. De metoder som sedan länge finns etablerade för bedömning av arkitekturforskning bygger istället på jurybedömning, i likhet med andra konstnärliga ämnen. Citaten sker genom att lösningar återkommer i kollegers verk.

Det finns ett väl utvecklat internationellt samarbete både för examination och bedömning av arkitekturtävlingar som skulle kunna utnyttjas som grund för bedömning av arkitekturforskningens kvalitet. Sveriges Arkitekter medverkar i ett forskningsprojekt på KTH som handlar om hur sådana processer går till och som på sikt kan bidra till att utveckla denna metodik och ge den en starkare vetenskaplig förankring.

Chalmers tekniska högskola har också fört ett fördjupat resonemang om hur forsknings resultat kan mätas som fäster större vikt vid ämnets förmåga att dra in externa anslag.

Sveriges Arkitekter vill framförallt understryka betydelsen av att en metodik för utvärdering av forskningsresultat utvecklas som även tar hänsyn till spridningseffekter i samhället. Dessutom bör jurybedömning tillämpas för bedömning av den arkitekturforskning som är gestaltande och undersöker utformningskonsekvenser av olika tekniska, ekonomiska och sociala scenarios.

Sveriges Arkitekter föreslår att formerna för den typen av utvärderingar vidare utreds för att på sikt kunna ligga till grund för en bättre balans av forskningsmedel för de mer praktiskt orienterade ämnena. Vi är övertygade att detta skulle gynna regeringens målsättningar att stärka forskningens samhällsnytta och att det är en viktig komponent i utvecklandet av innovationssystemen och utbytet av forskningsresultat mellan högskola och samhälle.

När det gäller forskningens basfinansiering (fakultetsmedlen) är det av största vikt att den ökas. De externa forskningsmedlen förutsätter alltid en viss egen medfinansiering. Dagens låga basfinansiering innebär då att utrymmet för nyfikenhetsdriven forskning kring grundläggande frågor av stor principiell betydelse blir allvarligt eftersatt. Detta är en starkt bidragande orsak till de brister i teori- och metodutveckling som Formas pekar på i sin utvärdering av arkitekturforskningen. Det hämmar även utvecklingen inom den tillämpade forskningen eftersom den är beroende av att det finns en kontinuerlig grundläggande kunskapsutveckling.

För
Sveriges Arkitekter

Pehr Mikael Sällström e.u.

Tel 08-50557743

E-post: pm.sallstrom@arkitekt.se